

VOORTIJDIG SCHOOLVERLATEN

Stand van zaken voortijdig schoolverlaten in

Leidschendam-Voorburg (maart 2009)

(docman nummer 2009/9252)

1. Inleiding

De aanpak van voortijdig schoolverlaten is een belangrijk thema in de ontwikkeling naar een kenniseconomie. In het kader van het Lissabonakkoord van maart 2000 hebben achtereenvolgende kabinetten zich dan ook ten doel gesteld het voortijdig schoolverlaten in Nederland tussen 2000 en 2010 met 50 procent te verminderen. Onder voortijdig schoolverlaten wordt verstaan het verlaten van het onderwijs zonder te beschikken over een startkwalificatie. Een startkwalificatie bestaat uit een VWO-, HAVO- of MBO 2 diploma. Een afgeronde schoolopleiding op dit (minimum) niveau wordt gezien als noodzakelijk voor de toegang tot de arbeidsmarkt. Jongeren zonder een startkwalificatie hebben nauwelijks toegang tot de arbeidsmarkt en zullen, in het geval zij aan het werk komen, bij een economische teruggang als eerste weer uit het arbeidsproces vallen. Concreet betekent dit voor Nederland dat het jaarlijks aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters gehalveerd moet zijn van 70.500 in 2002 tot 35.000 in 2010-2012.

Alhoewel er wel sprake is van een daling van het aantal voortijdig schoolverlaters (vsv'ers) vanaf 2002, bleek al snel dat de doelstelling niet zonder meer gehaald kon worden en zijn er in de loop van de jaren aanvullende maatregelen genomen. Zo is er een eenduidige registratie van het aantal vsv'ers gekomen door de invoering van het Onderwijsnummer, is de kwalificatieplicht voor jongeren van 16 en 17 jaar ingevoerd en zijn er convenanten met 14 Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC) regio's met de hoogste schooluitval afgesloten. Hiertoe behoort ook de RMC regio Haaglanden waar Leidschendam-Voorburg deel van uit maakt. Dit alles heeft er inmiddels toegeleid dat in 2007 het aantal vsv'ers gedaald is naar 53.100.

Ondanks de daling blijft het echter de vraag of de doelstelling gehaald zal worden. Het kabinet heeft geconstateerd dat bovenstaande maatregelen nog niet voldoende zijn. Daarbij is ook meegenomen dat naarmate de groep van vsv'ers krimpt, de jongeren met de hardnekkigste problemen overblijven. Dit laatste is inmiddels ook geconstateerd door de gemeenten binnen de "Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten" (RMC) regio Haaglanden. Het kabinet is in november 2007 dan ook gestart met een geïntensiverde aanpak. Het gaat hierbij om uiteenlopende maatregelen waarbij gemeenten, RMC-regio's en het onderwijsveld betrokken zijn. Zo worden, teneinde de leerlingen op school te houden, de (gemeentelijke) Centra voor Jeugd en Gezin belast met de zorg voor een betere toeleiding van leerlingen vanuit Zorg Advies Teams naar de zorginstellingen. Er komt extra geld voor maatwerk op de ROC's en er is een tweede teldatum in het Onderwijs ingevoerd die scholen financieel moet stimuleren jongeren op school te houden. De registratie van verzuim wordt verbeterd door een 1-loketaanpak via de Informatie Beheergroep (IB-groep). Ook zijn er weer nieuwe convenanten gesloten met, ditmaal alle 39, RMC-regio's waarbij afgesproken is het aantal vsv'ers per regio ten opzichte van het schooljaar 2005/2006 met 40% te verminderen in 2012.

Duidelijk is dat de aanpak en het daadwerkelijk terugdringen van het voortijdig schoolverlaten op de politieke agenda staat. De landelijke overheid zal de convenanten met de 39 RMC-regio's scherp volgen en dit maakt dat de gemeente Den Haag als contactgemeente voor de RMC-regio Haaglanden, de onder deze regio vallende gemeenten op haar beurt ook zal controleren op de aanpak en de resultaten op het terugdringen van het voortijdig schoolverlaten. Zo ligt er inmiddels in RMC verband de afspraak dat de wethouder Onderwijs van Den Haag (per periode van 3 maanden) op gemeenteniveau de cijfers van de IB-groep inzake de schooluitval zal monitoren.

Ook voor de gemeente Leidschendam-Voorburg geldt dat er jaarlijks sprake is van een behoorlijke groep (ruim 200) jongeren die zonder een startkwalificatie de opleiding verlaat en/of uitvalt. In hoofdstuk twee treft u de cijfers aan. Deze notitie is bedoeld om u inzicht te geven in de omvang en de aard van de problematiek van het voortijdig schoolverlaten in de gemeente en van de maatregelen die genomen zijn en ook nog zullen worden genomen om ook hier het voortijdig schoolverlaten terug te dringen.

2. Voortijdig schoolverlaten in cijfers

2.1 Registratie van het voortijdig schoolverlaten

Alhoewel sinds 2000 het terugdringen van het aantal vsv'ers op de landelijke agenda staat, is er in de beginjaren veel onduidelijkheid geweest rondom aantallen, registratie en totalen aan vsv'ers. De (gefaseerde) invoering van het Onderwijsnummer maakt het sinds het schooljaar 2005-2006 mogelijk inzicht te krijgen in het voortijdig schoolverlaten op landelijk, regionaal, gemeentelijk en instellingsniveau. Het onderwijsnummer is een uniek nummer voor elke leerling die in Nederland door de overheid bekostigd onderwijs volgt. Door dit Onderwijsnummer (dat ook achtergrondkenmerken als leeftijd, geslacht, etniciteit en onderwijsniveau van leerlingen in beeld brengt) wordt het beeld van het aantal voortijdig schoolverlaters steeds scherper. Er zijn nu nog enkele lacunes, zoals het ontbreken van het niet-bekostigd onderwijs in de registraties en de leerlingen die overstappen vanuit bekostigd onderwijs naar een opleiding in het buitenland, maar die zullen in de komende periode ook nog aangepakt worden.

2.2 Maatregelen ter bestrijding voortijdig schoolverlaten

Gedurende een aantal jaren heeft de bestrijding van het voortijdig schoolverlaten van de groep 18 jaar en ouder, in Leidschendam-Voorburg minder aandacht gekregen. Deze groep valt ook onder de RMC-regelgeving. Den Haag speelt hierin als RMC contact gemeente een coördinerende en faciliterende rol.

Lang is er ook geen duidelijk beeld geweest van de omvang van het aantal vsv'ers. Scholen hebben in het verleden lang niet altijd het verzuim gemeld, zeker niet in het geval van niet-en/of gedeeltelijk leerplichtige leerlingen. Dit gold (en geldt gedeeltelijk nog) met name voor het middelbaar beroepsonderwijs aan de Regionale Opleidingscentra (ROC). Juist op deze onderwijsinstellingen is het percentage jongeren dat uitvalt hoog, met percentages van 10 tot 13%. Ook de taakverdeling en samenwerking tussen het RMC Haaglanden en de gemeente is niet altijd helder geweest.

Sinds 2007 is er een aantal maatregelen genomen (al dan niet door de gemeente zelf) dat moet leiden tot het in beeld krijgen van de vsv'ers in de gemeente en dat moet bijdragen tot het terugbrengen van het aantal. Het gaat om de volgende maatregelen/acties:

- De gemeente Den Haag heeft als contactgemeente meer personele capaciteit beschikbaar gesteld voor de organisatie van het RMC Haaglanden;
- Binnen het RMC Haaglanden bestaat weer een onderverdeling in subregio's (SMC). Leidschendam-Voorburg, Rijswijk, Wassenaar en Den Haag vormen een subregio waarvan de gemeente Den Haag de coördinatie heeft en bijvoorbeeld ook de RMC casemanagers levert voor de hele subregio. Met Den Haag zijn in dit kader begin 2007 betere afspraken gemaakt. Zo komt de casemanager nu wekelijks in de gemeente zelf om jongeren op te roepen en te spreken (i.p.v. in Den Haag). Hiermee is ook de samenwerking met de leerplichtambtenaren van de gemeente verbeterd. Er zijn sluitende afspraken gemaakt inzake registratie, doorverwijzing en terugkoppeling. Ook zijn er, ten behoeve van de randgemeenten, binnen de subregio nieuwe trajecten ingekocht voor jongeren die met zware opgroei problemen kampen. De kosten hiervan worden betaald uit de convenantsmiddelen van de subregio.
- Met ingang van het schooljaar 2007-2008 is, ter vervanging van de gedeeltelijke leerplicht voor 16 en 17-jarigen, de kwalificatieplicht ingevoerd. De kwalificatieplicht verplicht elke jongere tot 18 jaar om een opleiding te blijven volgen totdat hij/zij een startkwalificatie heeft gehaald. De kwalificatieplicht geeft de gemeente meer wettelijke middelen om jongeren tot 18 jaar in traject te houden en naar een opleiding te begeleiden. Vanuit het Rijk zijn hiervoor ook extra middelen beschikbaar gesteld.

- Beschikkend over voldoende capaciteit kan de leerplicht ook structureel deelnemen aan de Zorg Advies Teams op elke VO-school en op de vestiging van het ID-college in Leidschendam-Voorburg.
- De scholen gaan schoolverzuim en schooluitval steeds beter en tijdiger melden. Hiermee komen deze jongeren beter en eerder in beeld en kan er adequaat op gereageerd worden door de leerplicht e/o het RMC-casemanagement.

Bovenstaande maatregelen, waarbij met name de intensievere samenwerking binnen de RMC subregio vruchten afwerpt, hebben inmiddels bijgedragen aan een daling van het jaarlijks aantal nieuwe vsv'ers in onze gemeente.

2.3 Cijfers voor Leidschendam-Voorburg

De aantallen vsv'ers in Leidschendam-Voorburg vanaf het schooljaar 2005-2006 zijn hieronder opgenomen. Het gaat hierbij om het aantal voortijdig schoolverlaters dat **jaarlijks** de school verlaat zonder startkwalificatie. Het totaal aantal jongeren tot 23 jaar in Leidschendam-Voorburg dat geen startkwalificatie heeft en ook niet staat ingeschreven bij een opleiding, ligt uiteraard hoger. In hoofdstuk drie wordt hier verder op ingegaan.

Leidschendam-Voorburg	Aantal deelnemers	vsv met vmbo-diploma	vsv met mbo 1 diploma	vsv zonder diploma	Totaal vsv	% vsv
2005-2006	4.948	121	11	105	237	4,8%
2006-2007	4.964	133	5	92	230	4,6%
2007-2008*	4.943	116	9	85	210	4,2%

* dit betreffen voorlopige cijfers

Ter vergelijking zijn voor de gehele regio Haaglanden de (voorlopige) cijfers over 2007-2008 hieronder opgenomen.

	Aantal deelnemers	vsv met vmbo-diploma	vsv met mbo 1 diploma	vsv zonder diploma	Totaal vsv	% vsv
Delft	5.963	166	19	86	271	4,5%
Leidschendam-Voorburg	4.943	116	9	85	210	4,2%
Midden-Delfland	1.733	22	1	15	38	2,2%
Pijnacker-Nootdorp	3.921	82	4	36	122	3,1%
Rijswijk	2.708	82	3	42	127	4,7%
Wassenaar	1.748	29	1	27	57	3,3%
Westland	9.262	199	10	73	282	3,0%
Zoetermeer	10.953	311	33	144	488	4,5%
's Gravenhage	31.726	961	89	744	1.794	5,7%

Totalen regio Haaglanden vanaf 2005/2006

RMC Haaglanden	Aantal deelnemers	vsv met vmbo-diploma	vsv met mbo 1 diploma	vsv zonder diploma	Totaal vsv	% vsv
2005/2006	72.070	2.153	127	1.719	3.999	5,5%
2006/2007	72.777	2.192	168	1.480	3.840	5,3%
2007/2008*	72.957	1.968	169	1.252	3.389	4,6%

* Dit betreffen voorlopige cijfers

Duidelijk is dat er sprake is van een afname (zowel in absolute aantallen als in percentage) van het jaarlijks aantal voortijdig schoolverlaters, zowel regionaal als in de gemeente Leidschendam-Voorburg. Leidschendam-Voorburg zit daarbij in de hoogte van het percentage vsv'ers onder het regionale gemiddelde.

2.4 Resultaten Convenantsafspraken

Bovenstaande cijfers zijn de zogenaamde brongegevens die door het ministerie worden verzameld en die gebaseerd zijn op het Onderwijsnummer. Deze cijfers worden door het ministerie ook gebruikt om na te gaan of in onze regio de convenantafspraken gehaald worden inzake de vermindering van het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters. Dit convenant is gesloten tussen het ministerie van OCW, onderwijsinstellingen en de gemeenten in Haaglanden. Doel is een vermindering van het aantal nieuwe vsv'ers van gemiddeld 10% per jaar gedurende vier jaar, waardoor in 2012 na vier jaar een vermindering van 40% ten opzichte van het peiljaar 2005/2006 is bereikt. Als eerste convenantsjaar wordt 2007/2008 genomen. Dit betekent voor de regio Haaglanden ten opzichte van het peiljaar 2005/2006 een vermindering van ruim 15% in het eerste convenantsjaar. Voor de gemeente Leidschendam-Voorburg is sprake van een daling van ruim 11% (237 vsv'ers in 2005/2006 naar 210 vsv'ers in 2007/2008). Hiermee loopt de gemeente vrijwel op schema met de convenantsafpraak waarin een jaarlijkse daling van 10% is afgesproken.

Om de doelstelling van het convenant te behalen moet in de regio het jaarlijks aantal nieuwe vsv'ers na afloop van het schooljaar 2010/2011 gedaald zijn naar 2.400.

Voor Leidschendam-Voorburg betekent de convenantsafpraak een daling van het aantal vsv'ers met 23 tot 24 per jaar. Na afloop van het schooljaar 2010/2011 zou er dan nog sprake zijn van een aantal van 142 nieuwe voortijdig schoolverlaters. In de komende meerjarenbegroting zal deze indicator worden opgenomen.

Naast bovenstaande cijfers zoals die vanuit het ministerie geleverd worden, worden er in de RMC regio Haaglanden ook cijfers verzameld ten behoeve van de RMC-effect rapportage. Deze cijfers lopen echter niet één op één met de cijfers van het ministerie. De cijfers die verzameld worden in de RMC regio liggen veelal hoger. Dit heeft te maken met het gegeven dat het ministerie jongeren die gedurende een schooljaar meerdere malen uitvallen, slechts een keer meetelt in het totale aantal. In de regio wordt het aantal keer dat een jongere uitvalt geteld. Daarnaast hanteert de regio als peildatum 1 augustus, het ministerie rekent met 1 oktober. Voordeel van deze laatste datum is dat alle inschrijvingen veelal verwerkt zijn. In de regio is afgesproken dat de cijfers van het ministerie leidend zijn voor de kwantitatieve resultaten (op deze cijfers wordt de regio ook afgerekend wat betreft het convenant) en dat de RMC-effect rapportage in de toekomst meer op de kwaliteit en de inhoud van de maatregelen zal ingaan.

Op de RMC-effectrapportage wordt in hoofdstuk drie verder ingegaan.

3. Bestrijding van het voortijdig schoolverlaten

3.1 Leerplicht, kwalificatieplicht en RMC casemanagement

In het schooljaar 2007-2008 telde de gemeente Leidschendam-Voorburg 9.892 leerplichtige jongeren. Dit zijn jongeren in de leeftijd 5 tot en met 17 jaar. Kinderen en jongeren van 5 tot en met 17 jaar vallen onder de Leerplichtwet. Dat wil zeggen dat zij verplicht zijn om op een erkende school te staan ingeschreven en deze school ook elke schooldag te bezoeken. De kwalificatieplicht (ingegaan per 1 augustus 2007) geldt daarbinnen weer voor de 16 en 17 jarigen en houdt in de jongeren in deze leeftijd zonder startkwalificatie, verplicht zijn om tot hun achttiende verjaardag onderwijs te volgen. Het toezicht op naleving van de leer- en kwalificatieplicht ligt bij de leerplichtambtenaren van de gemeente. Zij beschikken over diverse (wettelijke) instrumenten om het schoolverzuim voor bovenstaande groep tegen te gaan en aan te pakken. Het is van groot belang om de leerplichtige jongeren zoveel mogelijk op school te houden en hen een startkwalificatie te laten halen. Wanneer zij immers niet meer leerplichtig zijn, is het lastiger om deze jongeren naar school toe te leiden.

Jongeren van 18 tot 23 jaar, in het schooljaar 2007-2008 waren dit er 3.450, zijn niet meer leerplichtig. Een belangrijk deel van deze jongeren heeft uiteraard een startkwalificatie, op deze leeftijd kun je immers beschikken over een HAVO- VWO- of MBO 2 diploma. Een ander deel volgt nog een opleiding die toeleidt naar een startkwalificatie. Binnen deze leeftijdsgroep vallen echter ook jongeren die geen opleiding volgen of op school uitvallen en niet over een startkwalificatie beschikken. Dit is de zogenaamde RMC-doelgroep. De gemeente is verplicht om jongeren uit deze groep te registreren en de scholen zijn verplicht het verzuim en de schooluitval van deze groep te melden bij de gemeente.

De jongeren die in dit kader gemeld worden bij de gemeente, worden door de leerplicht toegeleid naar de RMC-casemanager. Deze heeft geen wettelijke middelen tot haar/zijn beschikking om jongeren weer naar school of anderszins te begeleiden. De RMC-casemanager tracht door motivatie, inzet van specifieke trajecten, organiseren van hulpverlening en/of anderszins, deze jongeren te bewegen weer naar school te gaan teneinde een startkwalificatie te halen. Daar waar school geen optie is, wordt ingezet op leer-werk trajecten.

Het RMC casemanagement wordt voor de gemeente uitgevoerd door een RMC casemanager in dienst van de gemeente Den Haag. De casemanager werkt hierbij nauw samen met de leerplichtambtenaren van de gemeente. Dit is met name van belang vanwege de kennis van de leerplichtambtenaren met de zorgstructuur in de gemeente. De leerplichtambtenaren zitten immers in de Zorg Advies Teams van de scholen in het voortgezet onderwijs en zij zitten in het Zorgnetwerk 12-23 jaar. Jeugdhulpverlening en de inzet van specifieke trajecten (zoals het Jongeren Interventie Team) vindt voor een belangrijk deel via de zorgnetwerken plaats.

De resultaten op de RMC doelgroep worden jaarlijks opgenomen in de RMC-effectrapportage. Voor het schooljaar 2007-2008 gelden de volgende resultaten:

- Onderwijsinstellingen hebben 139 jongeren gemeld als voortijdig schoolverlater. Dit zijn er minder dan de 210 vsv'ers waarvan volgens de cijfers van het ministerie sprake is. Hieruit blijkt wel dat nog steeds niet alle scholen hun vsv'ers bij de (woon)gemeente melden.
- Van de 139 jongeren zijn er 132 begeleid door de RMC casemanager, 7 jongeren door de leerplicht of anderszins. Van deze groep zijn 61 jongeren (weer) naar een opleiding begeleid, 1 jongere is naar een opvangvoorziening gegaan (zorg) en 32 jongeren zijn (zonder startkwalificatie) aan het werk gegaan. Tien jongeren bleken niet plaatsbaar vanwege een gebrek aan motivatie of vanwege vertrek uit de gemeente. Zeven jongeren zijn uitgeschreven als vsv'er omdat zij een startkwalificatie behaalde (4) of 23 jaar werden.
- Een groep van 28 jongeren werd na het afsluiten van het schooljaar nog begeleid door de RMC casemanager.

3.2 Nulmeting

3.2.1 Inleiding

De cijfers uit hoofdstuk twee gaan steeds over nieuwe voortijdig schoolverlaters. Jongeren die in een betreffend jaar zonder startkwalificatie van school zijn gegaan en zich ook (nog) niet ingeschreven hebben op een nieuwe opleiding.

Een deel van de voortijdig schoolverlaters is in het verleden (en wordt ook nu) tijdig gemeld en opgepakt voor begeleiding, hetzij door de leerplichtambtenaren van de gemeente, hetzij door de casemanagers van Den Haag. Een (belangrijk) deel van de vsv'ers is echter, met name voorafgaand aan het schooljaar 2007-2008, niet gemeld door de onderwijsinstelling en/of door verschillende oorzaken, niet voor begeleiding opgepakt. Uitgaande van een jaarlijks aantal van ruim 200 nieuwe vsv'ers kan dit een aanzienlijk aantal zijn. Om deze groep in beeld te krijgen is begin 2008 gestart met een zogenaamde nulmeting.

3.2.2 Resultaten nulmeting

Langs twee wegen zijn gegevens opgevraagd om de jongeren zonder startkwalificatie en zonder inschrijving op een onderwijsinstelling, op te sporen.

Allereerst is de IB-groep aangeschreven met de namen en gegevens van (het totale aantal van) 3406 in Leidschendam-Voorburg wonende jongeren tussen de 18 en 23 jaar. De IB-groep is in hun bestand voor deze jongeren nagegaan of zij over een startkwalificatie beschikten en/of ingeschreven stonden bij een onderwijsinstelling. Van deze jongeren heeft de IB-groep aangegeven dat er 414 jongeren niet aan deze kwalificatie voldeden. Dit is 12% van het totaal.

Vanuit de gemeentelijke leerlingenadministratie zijn ook jongeren gefilterd tussen de 18 en 23 jaar die volgens dit systeem niet over een startkwalificatie en/of inschrijving bij een onderwijsinstelling beschikten. Dit betrof een groot aantal jongeren, namelijk 1160. Deze 1160 jongeren zijn allen aangeschreven met een verzoek om informatie. Daarbij is ook direct aangeboden dat zij die niet over een startkwalificatie beschikten en niet naar school gingen, zich op konden geven voor begeleiding naar school en/of werk door de gemeente.

De aanschrijving van 1160 jongeren heeft tot de volgende uitkomsten geleid:

	Aantal	Bijzonderheden
Verhuizingen, brief retour etc	94	- Adressen in leerlingenadministratie zijn bijgewerkt - Bij onduidelijkheid gegevens gemeld bij GBA voor nader onderzoek
Gehandicapt/ziek/niet bemiddelbaar	25	
Werkend (zonder startkwalificatie)	70	Deze groep is niet opgeroepen voor een gesprek, tenzij zij aangaven begeleiding te willen hebben.
Eigen bedrijf	3	Deze groep is niet opgeroepen voor een gesprek
Jongeren die aangaven begeleiding te willen	82	Deze zijn opgeroepen voor een intake gesprek met casemanager
Werkzoekenden en jongeren zonder intentie tot volgen opleiding of werkzoekend	25	Deze zijn opgeroepen voor een intake gesprek met de casemanager
Inburgeraars	5	Deze zijn in begeleiding bij de afdeling Sociale Zaken
Jongeren waarvan bleek dat deze wel over een startkwalificatie beschikte	362	Deze gegevens zijn in de leerlingenadministratie verwerkt
Jongeren die een opleiding bleken te volgen	66	Deze gegevens zijn in de leerlingenadministratie verwerkt
Totaal	732	

Vanuit de nulmeting reageerde een groep van 428 jongeren niet. Deze gegevens zijn gecombineerd met de gegevens van de IB-groep en hieruit bleek dat er 197 jongeren als voortijdig schoolverlater bij de IB-groep stonden geregistreerd.

De groep van 197 jongeren is nader onderzocht en voor een derde en/of vierde maal uitgenodigd voor een gesprek. Deze, en de in de tabel hierboven genoemde 107 jongeren, zijn door (externe) casemanagers van de gemeente zelf uitgenodigd. De resultaten van deze 304 uitnodigingen/intakes zijn:

	aantal	bijzonderheden
Naar werk begeleid/aan het werk gegaan	45	
Begeleid naar een opleiding	29	
Begeleid naar hulpverlening	3	
Inmiddels verhuisd	7	
Niet bemiddelbaar	2	
Wil geen hulp	2	
Overgenomen door afdeling Sociale zaken	6	Dit betrof jongeren die zonder middelen van bestaan zaten en in aanmerking kwamen voor een uitkering
Overgenomen door CWI e/o RMC Den Haag	2	
Inmiddels 23 jaar geworden en daarmee geen vsv'er meer	18	
Inmiddels een startkwalificatie	6	
Totaal afgesloten trajecten	120	
Geen contact gekregen	184	Opvallend was dat alhoewel 82 jongeren aangegeven hadden begeleiding te willen, er ook binnen deze groep met een aantal geen contact is gekregen. 51 Jongeren zijn aangemeld voor een huisbezoek. Zie voor deze resultaten hieronder.
Totaal	304	

Uit de intake gesprekken is gebleken dat de reden van uitval divers is. Wel gold voor deze groep jongeren dat een belangrijk deel aangaf niet de juiste keuze voor een opleiding te hebben gemaakt of het gewoonweg onmogelijk vond om (zelfstandig) een keuze te maken. Onbekendheid met de gekozen opleiding en de daarbij behorende (mogelijke) beroepen bleken nogal eens voor te komen. Dit maakt dan ook dat verwijzing naar een "beroepsoriëntatie test" 19 maal is ingezet.

Alhoewel uit de nulmeting bleek dat een grote groep jongeren thuis zat zonder naar school te gaan en zonder een reguliere baan, deden deze jongeren over het algemeen geen beroep op een bijstandsuitkering bij Sociale zaken. Veelal betrof het jongeren die bij hun ouders thuis woonden.

3.2.3 Project "Huisbezoeken"

In 2008 is er specifiek voor de randgemeenten Rijswijk, Wassenaar en Leidschendam-Voorburg een provinciale subsidie van € 50.000,00 geweest om in te zetten voor het in beeld brengen en activeren van jongeren zonder opleiding en zonder startkwalificatie. Deze subsidie is aangevraagd en ingezet door de gemeente Den Haag als coördinator van de RMC subregio. De subsidie is besteed aan de inzet van een extra casemanager. Deze heeft via huisbezoeken een groep jongeren in beeld gebracht en waar mogelijk begeleid.

De casemanager heeft voor onze gemeente met 72 jongeren via een huisbezoek contact gezocht, zowel nieuwe voortijdig schoolverlaters (21) als jongeren vanuit de nulmeting (51).

Geen contact gekregen ondanks meerdere, op diverse tijdstippen, afgelegde huisbezoeken	29
Trajectaanbod en begeleiding	11
Jongeren die aangaven te werken en geen opleiding te willen volgen	19
Jongeren die aangaven een opleiding te volgen	9
Jongere met een eigen bedrijf	1
Hulpverleningstraject	1
Emigratie	1
Onbereikbaar (ook voor familie). Melding gemaakt in zorgnetwerk.	1

De (eenmalige) provinciale subsidie gold alleen voor 2008. Eigenlijk zou ook in 2009 de huisbezoeken moeten kunnen worden voortgezet. Dit alleen al vanwege de 133 jongeren die nog op de lijst staan voor een huisbezoek teneinde de nulmeting af te kunnen maken. Voor de nieuwe voortijdig schoolverlaters geldt huisbezoek als een goed instrument om te proberen (desnoods via familie) in contact te komen met deze jongeren. Nagegaan wordt of de reguliere RMC casemanager hier mogelijkheden toe heeft.

3.3 Achtergronden voortijdig schoolverlaten

De meeste uitval vindt plaats op (de lagere niveaus) van het MBO. Landelijk is dit twee op de drie vsv'ers. In het voortgezet onderwijs is het risico op uitval met name groot op het laagste niveau van het VMBO. Landelijk gezien is er daarnaast sprake van een hoge uitval van jongens, onder leerlingen uit eenoudergezinnen en uit de lage inkomensgroepen. Uitval van niet-westerse allochtone leerlingen is zowel in het voortgezet onderwijs als het in het MBO ongeveer tweemaal zo groot als onder autochtone leerlingen.

Een verkeerde studiekeuze wordt door zowel leerlingen als docenten veel genoemd als belangrijke oorzaak van uitval in het MBO. De achterliggende reden is het nog vaak zwak ontwikkelde beroepsbeeld van leerlingen in de laatste fase van het VMBO. Uit het aantal doorverwijzingen naar de "beroepsoriëntatie Mondriaan" blijkt dat een verkeerde studiekeuze ook bij de jongeren in Leidschendam-Voorburg een rol speelt.

Uit ervaringen van voortijdig schoolverlaters (landelijk) blijkt ook hoe belangrijk een schoolklimaat is waarin betrokkenheid bij leerlingen centraal staat er waarin actief wordt opgetreden tegen spijbelen. Ook volgens schoolleiders en leraren zijn leerlingen uit risicogroepen gebaat bij het bieden van structuur, het stellen van regels, het streng optreden tegen spijbelen en het scheppen van binding tussen de leerling en de school (uit: Sociaal en Cultureel Planbureau, Gestruikel voor de start. De schoolverlaten zonder startkwalificatie).

Naast de groep die min of meer "vrijwillig" het onderwijs verlaat (geen zin, gebrek aan motivatie, de wens om te werken, zich niet thuis voelen op school), zijn er ruwweg nog twee andere groepen die min of meer noodgedwongen het onderwijs verlaten. Het gaat hierbij om de "niet-kunners" en de "overbelasten".

De eerste groep bestaat uit leerlingen die over te weinig capaciteiten en leervermogen beschikken om een startkwalificatie te halen en/of leerlingen met stoornissen op gedragsmatig terrein. Idealiter worden zij in een onderwijstype geplaatst waarop ze zich op hun eigen niveau kunnen ontwikkelen.

De "overbelasten" zijn leerlingen die gebukt gaan onder een opeenstapeling van problemen, uiteenlopend van beperkte vaardigheden en gedragsproblemen tot gebroken gezinnen, chronische armoede en werkloosheid, schulden, verslaving, criminaliteit in de directe omgeving en zo meer. Om het voortijdig schoolverlaten onder deze groep terug te dringen is meer nodig dan een goede verzuimregistratie en de inzet van een RMC casemanager. Deze groep heeft belang bij een sluitende jeugd(hulpverlenings)keten en een adequate hulpverlening waarbij veelal sprake zal zijn van hulpverlening aan het gezin.

De voortijdig schoolverlaters in Leidschendam-Voorburg komen uit alle drie de categorieën. Voor de eerste twee groepen geldt dat een sluitende registratie van (verzuim)melding en een goede begeleiding door het RMC casemanagement, bij zullen dragen aan het terugdringen van het voortijdig schoolverlaten. Voor de groep "overbelasten" is het vooral van belang dat de Zorg Advies Teams op de scholen en daarnaast het bovenschoolse Zorgnetwerk 12-23 goed functioneert en over voldoende instrumenten beschikken om deze groep te begeleiden.

4. Conclusies en verdere maatregelen

Vanaf 2007 wordt vanuit verschillende kanten (RMC regio Haaglanden, gemeente zelf en het onderwijs) harder ingezet op het bestrijden van het voortijdig schoolverlaten. Vooralsnog heeft dit geleid tot een daling van het jaarlijks aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters. Via een zogenaamde nulmeting en het project "huisbezoeken" is een inhaalslag gemaakt om ook de groep "oude" voortijdig schoolverlaters op te sporen en waar mogelijk te begeleiden. Door vanaf het schooljaar 2007/2008 zwaarder in te zetten op de bestrijding van het voortijdig schoolverlaten, moet de aanpak sluitend worden. Hierbij is de gemeente voor een belangrijk deel afhankelijk van de scholen die tijdig en correct het voortijdig schoolverlaten moeten melden.

Ondanks de ingezette daling, zal het een behoorlijke opgave worden om de gestelde doelstelling van het convenant met het ministerie van OCW, een jaarlijkse daling van gemiddeld 10% per jaar na afloop van het schooljaar 2010/2011, te halen. Dit vooral vanwege het gegeven dat de "restgroep" van de vsv'ers, een groep is die steeds lastiger weer naar school of anderszins te begeleiden is. Om de doelstelling te halen zullen onderstaande aanvullende maatregelen/acties nodig zijn:

- Versterken van de capaciteit van de leerplicht/kwalificatieplicht. Dit is mogelijk door de extra (geoordeelde) rijksmiddelen die, via de gemeente Den Haag, aan de gemeente worden uitgekeerd. Dit zal in 2009 gerealiseerd kunnen worden.
- Eén tot tweemaandelijks zullen de gegevens van de IB-groep (meldingen vanuit het onderwijs aan de IB-groep van vsv'ers) naast de gemeentelijke informatie worden gelegd. Hiermee wordt in het geval een school de uitval van een leerling niet meldt aan de gemeente maar wel aan de IB-groep, deze leerling toch getraceerd en aangemeld bij het RMC casemanagement.
- Met de gemeente Den Haag zal onderzocht worden of de huisbezoeken voortgezet kunnen worden.
- De cijfers vanuit het ministerie inzake vsv'ers zijn ook op instellingsniveau. Deze zullen we gebruiken om na te gaan op welke scholen er sprake is meer dan evenredige schooluitval. Met deze scholen kunnen dan nadere afspraken worden gemaakt bij het bestrijden van het voortijdig schoolverlaten.
- Binnen het RMC verband en binnen de RMC subregio worden trajecten ontwikkeld voor de moeilijke groep vsv'ers. Zo werkt Den Haag momenteel aan de inzet van zogenaamde coachingstrajecten. Deze kunnen ook ingezet worden voor Leidschendam-Voorburgse jongeren.
- Naarmate de problematiek van de jongeren die uitvallen groter en complexer is, speelt de (lokale) jeugdhulpverlening een grotere rol. Versterking van de jeugdketen en de zorgnetwerken in het kader van de ontwikkeling van het Centrum voor Jeugd en Gezin, moeten ervoor zorgen dat deze jongeren opgevangen en ondersteund worden.
- In 2009 zullen het handboek leerplicht/kwalificatieplicht alsmede de leerplicht instructie aangepast en geactualiseerd worden. Het huidige handboek leerplicht dateert van 2003 en inmiddels zijn er de nodige wijzigingen in de rol van de leerplicht en de (wettelijke) regels.
- Met ingang van 2009 wordt aangesloten bij het project "De Overstap". Met dit project moeten jongeren die het VMBO afsluiten beter begeleid worden in hun overstap naar het MBO.

Met de al gerealiseerde inzet van leerplicht, kwalificatieplicht, RMC casemanagement en de aanvullende maatregelen, moet het lukken om een verdere daling van het jaarlijks aantal voortijdig schoolverlaters te realiseren. Vooralsnog kunnen alle genoemde maatregelen binnen bestaande budgetten gefinancierd worden.

De jaarlijkse resultaten op het voortijdig schoolverlaten zullen vanaf 2009 in de jaarrekening worden opgenomen.